

Да прочетем Ботев през „На прощаване 1868“

Уводни думи: (видео)

Ботевият корпус от текстове, формиран от самия него – стихосбирката „ Песни и стихотворения от Ботйова и Стамболова“, книжка първа Букурещ, 1875г. започва с „ На прощаване 1868г.

„На прощаване“ е „тезата“ на цялата Ботева книга ,...

Всяка от заявените роли в творбата, чиито гласове очертават географията на поезията му , е всъщност речева роля, която заявява себе си и задава характеристиките на пространството, което обитава и променя... Скитникът емигрант, Синът, Братът, Любимият, Бунтовникът, Войводата, Учителят на народа си,героят,чиято слава ще разнася песента, клетникът, отказал личното щастие – цялата тази множественост придобива единство и действен характер, заради личността на своя създател, който като истински романтичен творец я изпълва с доверието на делото.

Заради това и фигурата на Ботев е обявена за героична и гениална... Защото какво е геният – етимологията на думата показва, че това е човек, който създава нещо, нещо важно за общността... Само с „ На прощаване 1868“ геният на Ботев създава върху очертаната от словото му територия нова реалност – на съзнание за идентичност, на осъзнаване на жалката участ на отсъствие на свобода и в крайна сметка до категоричното послание как се постига феноменът на свободата.... Прав е патриархът да рече: „ Само „На прощаване“ да беше написал Ботьов, пак стигаше” ....

1. Контекстът на творбата и на нейният автор (литературен и авторов контекст)

И така - да започваме : Стихотворението (някои го определят като поема) не е първото написано, нито публикувано Ботево стихотворение.

Въпрос: Може би си спомняте кое е първото...

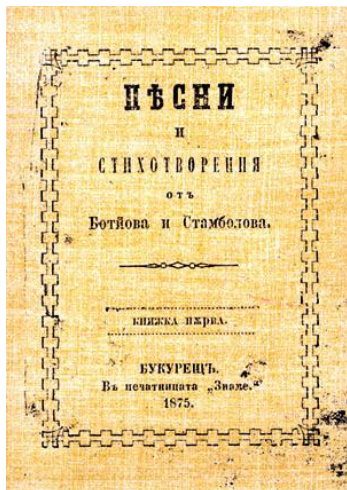
... да, точно така, първото е „ Майце си“(което означава Към майка ми), отпечатано от в. Гайда, бр.19. г.III от 15.4.1867г.

Но при създаване на първата си и единствена приживе стихосбирка (в съавторство) – „ Песни и стихотворения на Ботйова и Стамболова 1875 г“, Ботев поставя стихотворението „ На прощаване 1868 г“ на първо място. Т.е. чрез тази творба той е задал три много важни роли както на творбата, така и на цялата си книга .. : 1. Задал е нейните функции- тези на стихосбирката;2. Само с една творба е показал основните характеристики на своя лирически герой и на хронотопа си (време/пространството) , в който той осъществява своята мисия. 3. В този му първи текст се съдържат всички мотиви и ценности, които творецът разгръща в своята поезия.

С една дума авторът е задал на „ На прощаване 1868 г.) главната роля, поставяйки я в ключова силна позиция, т.е . тя е представителна за цялата книга. Задава ключ за разбирането ѝ и прави препратки към останалите стихотворения, с които се намира във важна контекстова връзка.

- За нас е важно да разберем тези връзки, които задава „ На прощаване 1868“ – така ще се опитаме да „ прочетем“ Ботевия контекст в „ Песни и стихотворения от Ботйова и Стамболова – книжка първа“ през една творба ; и не само - ще прочетем и самия авторов контекст. Това ни е необходимо , за да изпълним критериите за литературна компетентност (Знания за процесите в литературната история, автора и творбата , както и за тълкуване на художествения смисъл)
- В началото е може би нужно да кажем няколко думи за метатекста, към който „ На прощаване 1868“ принадлежи, и най-важното, чието начало тя задава...

(ето контекста на творбата: да проследим реда, който се задава чрез поставената на първо място творба „ На прощаване 1868 г.:

1. „На прощаване 1868“-
<http://www.slovo.bg/showwork.php3?AuID=1&WorkID=9&Level=1>

2. „До моето първо либе“-
<http://www.slovo.bg/showwork.php3?AuID=1&WorkID=7&Level=1>

3. „Делба“-
<http://www.slovo.bg/showwork.php3?AuID=1&WorkID=6&Level=1>

4.„Елегия”-

<http://www.slovo.bg/showwork.php3?AuID=1&WorkID=5&Level=1>

5.„ Хайдуги“(предполагаемо място)

<http://www.slovo.bg/showwork.php3?AuID=1&WorkID=8&Level=1>

6. „Майце си”<http://www.slovo.bg/showwork.php3?AuID=1&WorkID=3&Level=1>

7. „ Към брата си“

<http://www.slovo.bg/showwork.php3?AuID=1&WorkID=4&Level=1>

8.„ В механата“

<http://www.slovo.bg/showwork.php3?AuID=1&WorkID=3161&Level=1>

9.„ Хаджи Димитър“

<http://www.slovo.bg/showwork.php3?AuID=1&WorkID=3158&Level=1>

10. „Моята милитва“

<http://www.slovo.bg/showwork.php3?AuID=1&WorkID=3162&Level=1>

11. „Зададе се облак темен“

<http://www.slovo.bg/showwork.php3?AuID=1&WorkID=3163&Level=1>

12. „Странник“-

<http://www.slovo.bg/showwork.php3?AuID=1&WorkID=13&Level=1>

13. „Пристанала“-

<http://www.slovo.bg/showwork.php3?AuID=1&WorkID=11&Level=1>

14. „Борба“-

<http://www.slovo.bg/showwork.php3?AuID=1&WorkID=11&Level=1>

15. „Гергьовден“

<http://www.slovo.bg/showwork.php3?AuID=1&WorkID=11&Level=1>

16. „Патриот“

<http://www.slovo.bg/showwork.php3?AuID=1&WorkID=3157&Level=1>

17 „Ней“-

<http://www.slovo.bg/showwork.php3?AuID=1&WorkID=12&Level=1>

Втора книга (предполагаема)

i. Дякон Васил Левски

ii. „Обесването на Васил Левски“ (доп. Защо не съм; „ Послание“)

Един от големите съвременни Ботеви изследователи А. Панов смята, че всяка творба има много специална смислова свързка с тази, която ѝ е съответна при едно кръгово композиционно четене. И аз съм съгласна с него. В случая с „ На прощаване 1868“ това е стихотворението „ Ней“ – на пръв поглед съвсем различно, почти любовно стихотворение, но само на пръв поглед... За особените отношения на антиномия(противоречие) между двете творби ще си говорим малко по-късно...

2. РЕЦЕПЦИЯ Няколко думи затова, което се нарича рецепция, (възприемане) на една творба. Ако сте обърнали внимание, на корицата пише „ Книжка първа“т. е. ясно е заявено намерението на авторите да издадат втора книжка, за която вероятно Ботев е подготвял двата варианта на „ Обесването на Васил Левски“. Трябва да имаме предвид , че преди Ботевите творби да се превърнат в основа на българския митопоетически текст, а авторът им в - национален герой, стихотворенията са се разпространявали по чисто фолклорен начин (над 55 фолклорни варианти), преписвани в тефтерчета (открита е и на последната страница на знаменитото тефтерче на Апостола), предавани по памет, а после разпространвани чрез „Песнопойките“ – сборници с песни; Т.е. голяма част от тях са се превръщали в песни

по фолклорен механизъм...А знаем какво е песента, тя освен естетически има и особено през Възраждането по-важни функции – напр. Обедняващи, призоваващи и ... ритуални.... Такава е съдбата и на „На прощаване“ – не случайно поставена първа в стихосбирката на двамата революционери, издадена през 1875 г. в навечерието на голямото въстание, когато тревожният му дух е витаел сред българската емиграция... Т.е. двамата съавтори са възложили на своята книга будителски, вдъхновяващи, и направо ритуални функции. Затова и тя е била възприемана именно **като песнопойка** – задачата ѝ е била да подготви читателя(слушателя) да напусне пространството на бита и дома, пространството на делничното робско живеене, за да може да прекрачи той границата към едно друго - свещено пространство - на подвига, саможертвата и ... смъртта – безсмъртие...

Всъщност тази задача напълно съответства на основната цел, която Ботевата художествена система, реализирана чрез тази стихосбирка, осъществява. Трябва да **посочим коя е тя** , за да можем в нейния контекст по-добре да разберем както социокултурните, така и художествените аспекти на творбата (метатекста „Песни и стихотворения...“ и текста „ На прощаване“

3. Основни цели на Ботевата художествена система, реализирана чрез „ Песни и стихотворения.

Ботевият текст се стреми да разшири географията на българската душа, като се **противопоставя на една система**, изградена от родови връзки, на една менталност(начин на мислене, възприемане и чувстване на света и себе си), основаваща се на подчинението и примирението. В центъра на тази система стои домът. Целите ѝ са продължението и оцеляването на рода. Това е патриархалното живеене и всекидневни добродетели, **основаващи се** на родовите връзки и семейните ценности. .. Поезията му, а и публицистиката му се опитват **да докажат**, че точно тази ценностна система **е невъзможна** в условието на чуждо господство и установена социална несправедливост. Предлагат радикална промяна – борба за свобода, чиято цена е личната саможертва. И колкото и да е парадоксално, Ботевият лирически герой, зад който стои авторът, заявява, че прави това в името на нормалното съществуване на патриархалните ценности. Дом, любов и род може съществуват само когато има свобода и справедливост... Наясно е със сложността и скъпата цена, но я иска от другите – защото сам(и авторът и лирическият му герой) е готов на такава... Срещу тази цена се получава безсмъртие – в песента, думите, паметта, славата....

Тези цели художествено претворява Ботевият лирически говорител, чрез различните си роли в „ На прощаване 1868“ и чрез тази първа творба задава посоките на четене и на останалите. И както ще разберем по-долу, с първата си творба от стихосбирката Ботев очертава един сценарий на ритуално действие.

4.„ **Анализационен прочит на „ На прощаване“.** Ботевата география в текста.(карта)(да прочетем текста през темата за **„ Изборът на сакралното пространство на свободата“** **Ботевият лирически сюжет на свободата“**

А) Въвеждащи въпроси: 1. За какво се говори в стихотворението? Според вас коя най-главна тема изявява то?

Да чуем стихотворението в изпълнение на актьора Янко Лозанов

.....

Въпрос : Какво е основното чувство, основният тон?

Б) Заглавието – „ На прощаване в 1868г. “

Въпрос: Какви очаквания поражда у Вас това заглавие?

Кога, при какви обстоятелства човек се прощава?

а) отразява част от творческата история – Авторът наистина се е подготвял през 1868 г. да премине в България в четата на Жельо Войвода. Още в избора на заглавие, от което не се отказва при нито една от двете публикации (първата в „Дума“ , бр.2, 25.6.1871г, втората в „ Песни и стихотворения...“) можем да забележим характерния за Романтизма принцип да се търси взаимодействия на реалния и фикционалния свят, а фигурата на лирическият говорител често се идентифицира с тази на реалния участник в историческите събития – когато става дума за събития от съдбовен и символичен характер., както в случая...

б) и задава един от основните мотиви в творбата – за раздялата, за прощаването

Наистина още със заглавието се задава ритуалния смисъл на събитието – всъщност една универсална ситуация. Тя придава и известен баладен характер на творбата, поради факта, че напускането на дома, предпоставя драматичност на разказвания лироепически сюжет, последващи рискове и неизвестност. Както знаем, още от мита – моето, родното е свещеното пространство, а външното предполага опасности и излагане на силите на хауса.

Тук обаче става дума за по-особена раздяла – героят отдавна е преминал Дунава в посока чужбина, сега се кани да се върне обратно, но това завръщане е вече в друго качество. Той отказва да изпълни традиционните за патриархалния ред задължения на първороден син и знае, че това е недопустимо нарушение, векове наред водило до нарушение на патриархалния космос и предизвикващо небесно , по силата на майчината воля наказание – т.е. заплашен е от най-страшното родово наказание – клетвата, пролятието на майката...Така възниква необходимостта да бъдат обяснени мотивите за тази постъпка... Още повече че не става въпрос просто за напускане на дома с цел гурбет(което е също част

от традиционния живот на рода, насочено към неговото укрепване – увеличението на родовото имущество), а за акт на риск, дори смъртоносен избор на бунт, на борба, принципно отрицателно възприемани от патриархалната общност. Необходимо е не просто да бъдат обяснени причините за този избор, а общността да бъде приобщена към него. Лирическият герой знае колко са различни ценностите на родовия свят и на по-голямата, националната общност и съзнава както личния си дарамтизъм, така и този на който подлага другите – най-близките си хора.

Ситуацията има универсален характер, тя вече художествено е „проиграна“ от Г.С.Раковски „Отлучие от България еднго разпаленаго родолюбца българина в лято 1853“ и изследователите смятат, че „На прощаване в 1868г.“ е реплика на Ботев на иначе многословната творба на Раковски..., приобщаване към“ общите места на българската словестност през Възраждането.

Всъщност „На прощаване ...“ разширява и дори преобръща обичайната ритуална схема на искане и даване на прошка при раздяла. Лирическият говорител (аз), избраният пътя към друго пространство човек твърди, че неговото обречение е в името на същата тази патриархална общност, която иска от него да бъде син, съпруг и баща. Според него обаче щастието, мирното съществуване на рода е невъзможно...Затова и се опитва да намери не просто разбиране, прошка, а съучастие- от най-близкия родов кръг, до хората на „мегдана“, до националната общност. Настоява за напускане на тесните пространства на дома, излизане извън високите и само привидно здрави „дувари“ на родовото и встъпване на големия „мегдан“ на историята. Завързва в един неразкъсваем възел личното и общностното – преобръща обичайната ритуална схема... и създава едно ново пространство на мислене и действие.

А сега да видим как Ботевият лирически глас очертава художествено значимите време и пространство в „На прощаване 1868“ и формира цялостния си лирически хронотоп (по Бахтин)

В) Да направим заедно картата на Пространството и Времето в творбата.

(обичайно разделят творбата на 4 композиционни части –1. Лир. увод(героят обяснява мотивите за борческия си избор;2. Първа вероятност за саможертвена смърт и отзвукът сред близките и общността 3. Въображаема картина на победното завръщане;4.Отново предполагаемата героична смърт)

Аз предлагам ние да я разделим според хронотопа – т.е според въображаемото движение на лирическият герой през времето и пространството.

Често времето и пространството се оценява по-високо дори и от героите, защото се смята, че то ги предопределя...(Съгласна съм с Морис Бланшо – „Литературното пространство“)

Да разгледаме стихотворението и да проследим всички думи и изрази, които назовават пряко и метафорично географски и времеви реалии ...

Едновременно с това ще направим картата на Ботевата география в „ На прощаване1868“

1.Тежка чужбина – немили - клети недраги (да ходим да се скитаме)

(изображение на емигрант, хъш...)лишен от идентитет човек, скитник, обречен на безсмислено скитание, пропиляване и обезстойносттаване на живота...(лекомислие (Блудния син) от древността през средновековието(Едип, Електра) наказанието с изгнание е почти равно на смърт – за тежки провинения, спрямо своите...); било като резултат от осъзнаване на някаква висша мисия, заради която трябва да се скъса с установените правила на живота...Случаят с Ботевия герой е парадоксален – героят отива едновременно принудително и доброволно); немили-недраги – фолклорен произход на метафората(общо място във възрожденската литература)

КОНТЕКСТОВИ ВРЪЗКИ : „Моята молитва“ Чужбината като изпитание за сърцето, като изпитание за духа и твърдостта на идеалите – „Моята молитва“ / не оставяй да изстине сърце мъжко **по чужбина**/ а гласът ми да премине тихо като през пустиня/ Чужбината е пустиня за идеалите на свободата и саможертвата..., място за изпитание (вж. Евангелие на Матей – Изпитанията на Христос в пустинята)

<http://www.slovo.bg/showwork.php3?AuID=1&WorkID=3162&Level=1>

2. Реката (Ах, утре като премина през тиха бяла Дунава) – важна географска и символна граница-Родината/Чужбината; робството/свободата ; дома/пътя; но и **духовна граница** вътре в човека: скитник; немил-недраг/ бунтовник, учител на народа си, човек с борческа мисия...Глупакът от приказката/ юнакът,

преминаващ в други пространства и преодоляващ изпитания.... А също – символен водораздел между героично и негероично; между привичното патриархално живеене и граничното героично битие на героя. Символното преминаване на реката е доказателство за юнашката същност на героя.

КОНТЕКСТОВИ ВРЪЗКИ: „До моето първо либе” Това състояние на живеене в битовото пространство с нормалните за него човешки състояния на привързаност и любов, назовано от лирическия герой като „**вериги** влачех” на прага на саможертвения избор – Но чуеш ли как пее гора и шума

<http://www.slovo.bg/showwork.php3?AuID=1&WorkID=7&Level>

(изображение на реката)

- 3. Бащино ми огнище (родина, там, у дома) :** Синекдохата на родното пространство; **Неразривната връзка** на лирическия герой с него. Въвежда **мотива за свещеността** на родното. Огнището е свещено място - първият човешки символ, върху който започва да рефлектира човешкия мозък., според Башлар, Гастон (поетика на пространството, Есета. София...). Тук в това противоречиво родно пространство, схващано широко и по-тясно – като роден край и като мегдан(означено с анафорично повторено на ключови места местоименно наречие ТАМ) е мястото, където се осъществява основната комуникация **по темата за избора на героя** – мястото на положителната и на отрицателната оценка на постъпката на героя. „Там” ще излезе майката и ще чуе за юнашката смърт, там ще се събере общността(момите на хоро- *за магическата сила на хората – част от обредните действия , включени в художествения свят на „ На прощаване- търсене на гроба, проливане на кръвта в земята, превръщането на хаоса в космос чрез изпитанията в пустинята, символно свързани с идеята за новия живот, за плодородието, за магическата функция на жертвата*) и ще чуе **юнашката песен**, а също там незрялата патриархална общност ще рече „ „Нехранимайка излезе”... *наблюдава се една парадоксална ситуация – героят се отказва от близките си, иска и от майка си да му прости за този отказ, а казва, че*

това той прави в тяхно име. Този художествен парадокс се дължи на Ботевото убеждение, че традиционният патриархален ред от ценности – дом, семейство, любов, добруване, матриално замогване е невъзможен по време на робство. На него се е дължала и изключителната въздейственост на Ботевата поезия.

Там е и мястото на победното завръщане, където юнаците, преминали през изпитанието на битката с хаоса ще бъдат увенчани от общността със знаците на героичното „ берете цветя в градина,/ късайте бръшлян и здравец, плетет венци и китки/ да кичим глави и пушки“! Така тук се налагат значенията за победа, за суверинитет, за юначество и младост, за другарство, за принадлежност към спасителна кауза и за вечен живот .

КОНТЕКСТОВИ ВРЪЗКИ: „ Хайдутини“ /Затуй му пее песента / на Странджа баир гората/ На Ирин-Пирин тревата/ Широкото пространство на родината...(задава,преповтаря и етническите граници на българското отечество)

<http://www.slovo.bg/showwork.php3?AuID=1&WorkID=8&Level=1>

„ Хаджи Димитър“ Там е - цялостното родно и надродно пространство и време

„ Хаджи Димитър“ <http://www.slovo.bg/showwork.php3?AuID=1&WorkID=3158&Level=1>

(Картина на Ботевата къща)

- 4. На глас тичам народен** – задава посоката на героичните стремления – Ботев постига основната трансформация в традиционната ценностна система – Гласът на Бога се заменя с гласа на Народа . През Възраждането гласът на народа става върховен авторитет.(За противоречивото значение народа като герой на Ботевия текст ще си говорим малко по-късно)

КОНТЕКСТОВИ ВРЪЗКИ: „ До моето първо либе“ „До моето първо либе“-
<http://www.slovo.bg/showwork.php3?AuID=1&WorkID=7&Level=1>

– посоката на усилията на лирическия герой е отново гласът на народа, зададен метафорично със сходна образност:

Чуйш ли как **плачат сиромаси**?

За **тоз глас** ми копней душата,
и **там тегли сърце** ранено,
там, де е се с кърви облено!

(Изображение на бунтовник)

...5. . По скали и по орляци – мястото на подвига, на свободата, на гроба. Подчертано ключово място в Ботевата поезия. Към тези места призовава лирическият герой братята си да търсят неговия гроб – паметно място за човека, но и знак за продължение на неговия път. Там прониква жертвената кръв на героя, която в архаичните култури е символичен акт за плодородие и продължаване на живота...

Това диво място е граница, която трябва да се преодолее в името на някаква висша мисия (в случая борбата за свобода); да се превърне хаосът в космос...(да си припомним Евангелие на Матей- Матей 4:1 – оттеглянето на Исус в пустинята). Смъртта на подобно място не е окончателна – тя влиза в реда на инициационните ритуали- живот – смърт – нов живот. Т.е. този топос задава безсмъртието...единствената отплата за саможертвата...;Към съграждането му има отношение и предаването на "наследството"- **пушката и сабята**- регалиите(знаците) на подвига, които трябва да бъдат предадени.Така юнашката сила ще премине в братята, ще се завърти кръгът на обесмъртяването. Сабята и пушката са заветът за продължаването на делото. Те придават високия смисъл на това ключово пространство.... рагалии, въплъщаващи достойнството на ролята.

КОНТЕКСТОВИ ВРЪЗКИ:

„ Хаджи

Димитър”<http://www.slovo.bg/showwork.php3?AuID=1&WorkID=3158&Level=1>

(„Хаджи Димитър“ е средишна творба – в стихосбирката „Песни и стихотворения Ботева и Стамболова“) „ По скали и по орляци“ от „На прощаване“ – **Там, на Балкана в „Хаджи Димитър“** – върха на свещаната планина, където героят юнак се превърща в културен герой - т.е такъв, който със своя подвиг донеся някакво важно цивилизационно благо на своята общност. „Там на Балкана“ е топос,

включен в свещения цивилизационен ред на вселаната, където наднационално и национално е изведен до обобщението за свещеността на основното човешко благо - свободата и на самопожертвалите се за нея, дарявайки ги с вечен живот в единството на времената.

В „ Хаджи Димитър“ – захвърлената пушка и особено строешената на две сабя подчертават сериозността на кризата, в която се намира юнакът.

Картинка на скали и орляци...

6. Под байряк лични юнаци

„ Байрякът“ - символ на идеята за суверинитет, за независимост. Събирането на юнаците под знамето – символизира техното обединение в името на високата идея, за която жертват живота си.

„ Под байряка“ и е мястото на братството по идеи и борба. Надписът на Ботевия байрак е трансформиран „ От „Свобода или смърт“ до „Свобода и смърт“ , напомняйки неразривното единство на свободата и саможертвената смърт.

КОНТЕКСТОВИ ВРЪЗКИ : „Към брата си“

<http://www.slovo.bg/showwork.php3?AulD=1&WorkID=4&Level=1>

Тук липсва обединителният „байряк“, който да събере юнаците, тръгнали подир гласа/плача на народа... Стихотворението е пропито от песимизъм. „ Пък и твойта й душа няма/на глас божий – плач народен. Една от основните задачи на Ботевата лирика е именно „събирането на юнаците‘ под „ байряка“ на идеята за свободата на родината.

(картинка на юнаците под байрака)

7. Пътят е страшен, но славен

Пътят е основен символ , както в световната литература, така и в Ботевата поезия, конкретизиран там като пътя на борбата – той е път противопоставен на другия основен топос – Дома, мястото на всекидневното, на битовото общуване, място на рода и родовите връзки, невъзможен, според поета в условията на робското живеене.Посоката на този път в контекста на творба е към безсмъртието...

Антиномията(противоречието) на страха и славата е в същото отношение както на дома и пътя...

КОНТЕКСТОВИ ВРЪЗКИ : Освен с **БОРБА**

<http://www.slovo.bg/showwork.php3?AuID=1&WorkID=11&Level=1>

и **МОЯТА МОЛИТВА**

<http://www.slovo.bg/showwork.php3?AuID=1&WorkID=3162&Level=1>

, където можем да открием връзки на синхрон , на подобие, в контекста на „ Песни и стихотворения от Ботева и Стамболова“, топосът на Пътя рязко се противопоставя на Дома във вида на неговото битово съществуване в стихотворението **НЕЙ**

<http://www.slovo.bg/showwork.php3?AuID=1&WorkID=12&Level=1>

Това можем да забележим в две възможни посоки. От една страна съществуването на любимата, доволна от обичайния си битов живот в къщата на стария съпруг, а от друга, ако прочетем текста като една алегория – с отказа и нерешителността на младия, дебнец в мрака герой да предприеме по-решителни действия – както за личното, така и за общностния идеал – свободата на родината.

8. НЯВГА

И като последно един въображаем времеви топос в Ботевата поезия

Наречието нявга(минало/ бъдеще) „ Да каже нявга народът...

Във финалната строфа на стихотворението същият този народ, който твърдеше за лирическия герой , че е „нехрани-майка“, задето е излязъл от тесните рамки на дома, е израсъл за идеята за постигане на свободата и чрез личната саможертва. Там , някъде във времето, може би в бъдещото свободно времепространство на Родината, общността ще оцени и саможертвата на младия живот...

Контекстови връзки: БОРБА

<http://www.slovo.bg/showwork.php3?AulD=1&WorkID=11&Level=1>

Това нявга е съзрано с мечтата някога борбата за свобода и справедливост да бъде изведена до своя „свещен конец“

*И в това царство кърваво, грешно,
царство на подлост, разврат и сълзи,
царство на скърби - зло безконечно!
кипи борбата и с стъпки бързи
върви към своят свещен конец...
Ще викнем ние: "Хляб или свинец!"*

А сега да решим една задача:

В таблицата по-долу ще попълним характеристиките на зададените от стихотворението пространства:

Художествено пространство – лирически герой

Художествено пространство	Характеристики (чрез ключови авторови думи и свои интерпретиращи)	Лирически човек, (обитаващ и променящ пространството-)	Характеристики(чрез ключови думи и свои интерпретации)	Присъствие в др. Творби
Пример: Чужбина	„тежка“ (метафоричен епитет) Чуждо негостопримено пространство	Човекът изгнаник	Ази, -хаидутин,- бунтовник- първо чедо- нас (млади), 0-0- немили, клетки, недраги ; Човек без дом, скитник, клетник(тегне над него	„Моята молитва“ Мъжко сърце на чужбина.

